

Sjekkpunkt regional samhandling

Resultatoppnåelse bør stå helt sentralt i den type prosess som byregionene her skal inn i. Det vil si konkrete resultater og forbedringer for innbyggere og aktører i regionen.

Fokus på resultater gir føringer for hvordan vi tenker strategi og hvordan vi gjennomfører analysene som del av byregionprogrammet. Derfor vil jeg her å gå gjennom noen strategiske perspektiver som bidrar til at arbeidet i fase 1 ender i konkret resultatoppnåelse i fase 2 når den tid kommer, samt bidrar til å gi retning til hva som kan være lurt å analysere nå i starten av fase 1.

Utviklingskraft

Det første strategiske perspektivet er det vi kan kalle regional utviklingskraft: Hva består den interne utviklingskraften av i vår region? Utviklingskraft kan eksemplifiseres med det næringslivet, kulturlivet, utdanningstilbudet, kapitalen, kompetansen etc som vi finner i regionen. Størst av alt er likevel «samhandling» - er samhandlingen på kryss og tvers av aktører i regionen med på å gi intern utviklingskraft? (Les mer om utviklingskraft i studien av «Suksessrike distriktskommuner» på www.distriktsenteret.no)

Samhandling

Forenklet kan vi si at «tillit» + «felles interesser» er det som gir grunnlag for samhandling i en region. Dette er flotte og overordnede begreper. Skal de gi oss mening som fører nærmere konkrete resultater, må vi dykke litt dypere i hva som ligger i tillit og felles interesser i et regionalt utviklingsarbeid.

Tillit

For å ta pulsen på tilliten mellom kommunene som må involvere seg for å utvikle regionen, kan vi gjennomføre en enkel øvelse. Be for eksempel ordførerne i de ulike kommunene i regionen om å ta stilling til hvor stor prosentandel av den samlede utviklingskraften i regionen deres egen kommune står for.

Dersom summen av disse svarene er under 100 %, er dette et veldig bra utgangspunkt. Det betyr at de har antatt utviklingskraft «til overs» som de raust kan dele med hverandre og derigjennom bygge tillit. Ingenting er bedre enn at aktørene faktisk er viktigere for den regionale utviklingen enn de selv intuitivt antar.

Skulle det imidlertid være slik at summen av svarene er over 100 %, er dette helt naturlig. Vi har en tilbøyelighet til bedre å huske våre egne bidrag og vår egen innsats enn andres. Tilgjengeligheten i hukommelsen fører til en skjevhet i bedømmelsen, der vi anser vårt eget bidrag som større enn andres. Medlemmer i mange ulike team og samarbeidskonstellasjoner opplever dette. De føler de har ytt mer enn de andre kan forvente, men at de andre ikke er takknemlige nok for bidragene. Det å gjennomføre en slik enkel øvelse som nevnt over, bli klar over skjevheten i bedømmelsen av eget bidrag og akseptere at det må en justering til, er et første skritt på veien mot å bygge et tillitsfullt strategisk samarbeid i en region. Gode analyser vil gi ytterligere svar på hva som er den reelle situasjonen, og hva som må til for å oppnå ønsket utvikling. Mer om dette senere.

Felles interesser

Når aktører i et regionalt samarbeid overvurderer eget bidrag og opplever manglende takknemlighet

for egen viktighet, er det fare for at suboptimalisering oppstår: Aktørene vil forsøke å utnytte de regionale initiativene kun til egen vinning i egen kommune og eget lokalsamfunn.

Vi kunne selvsagt da si at «nei, nei – slutt å suboptimalisere hvis dere vil utvikle regionen». Men det er større sannsynlighet for at vi lykkes i å få aktørene med på å bidra til regionens beste hvis vi legger til grunn at suboptimalisering vil forekomme uansett, og da heller forsøker å utnytte det beste ved dette fenomenet til å bygge felles interesser:

Til grunn for suboptimaliseringen ligger tross alt et svært positivt engasjement for å utvikle det lokalsamfunnet en selv er del av – og som regionen er avhengig av. Derfor bør det regionale utviklingsarbeidet ta høyde for at ønsket om og behovet for utvikling i alle deler av regionen imøtekommes.

Ulike roller

En måte å gjøre dette på er i felleskap å definere ulike roller for de ulike kommunene/lokalsamfunnene: Definere ulike roller som kommunene i regionen kan ta og som i sum gir ønsket utvikling i regionen.

For å definere ulike roller trenger vi analyser:

1. Hvilke kvaliteter har hver kommune?
2. Hvordan er det økonomiske samspillet mellom kommunene?

Den første analysen gjør vi gjennom å beskrive alle «stedskvalitetene» i hver av kommunene i regionen. Med stedskvaliteter menes næringsliv/virksomheter, handelstilbud, kulturtilbud, fritidstilbud, opplevelser, lokalhistorie, utdanningstilbud etc. Lag en lengst mulig liste over kvaliteter i hver kommune – ikke bare navnet på hver kvalitet, men også en enkel beskrivelse av hva som ligger bak denne kvaliteten, for eksempel hvilken kompetanse og produksjonsmuligheter den enkelte virksomhet i kommunen har. Stedskvalitetene er selve grunnmuren vi har å bygge videre på i det regionale utviklingsarbeidet.

Når vi har et godt bilde av de samlede stedskvalitetene i regionen, er det nyttig å kartlegge det økonomiske samspillet mellom disse kvalitetene. Hvilke av disse kvalitetene benytter innbyggerne i regionen som handelstilbud? Hvor drar de for å få kulturopplevelser? Hvilke av arbeidsplassene er det folk pendler til? Osv.

Regionale tiltak + regional kraft bak lokale tiltak

Regionen bør komme frem til nye regionale utviklingstiltak som kan styrke regionen som helhet. Men vel så viktig er det å sikre regional kraft bak lokale utviklingstiltak. Dette er et strategisk perspektiv som bør ligge til grunn for analysene i byregionprogrammet og som vil bidra til å sette fart på det resultatskapende utviklingsarbeidet i fase 2.

I mange av regionene som deltar i programmet vil sannsynligvis den interne utviklingskraften i regionen være noe skjevt fordelt, der bykommunen i mange tilfeller vil sitte på større ressurser enn de omkringliggende. Unntak finnes nok!

Med regionale utviklingstiltak menes overordnede tiltak som regionen samlet sett vil nyte godt av. Dette kan f.eks. være forbedret riksvei gjennom regionen. Dette er en type regionale utviklingstiltak som regionen bør stå samlet om for å oppnå ønsket resultat.

Samtidig kan det være mange utviklingstiltak i de ulike lokalsamfunnene som vil styrke regionen. Vi kaller disse for lokale utviklingstiltak. Det kan for eksempel være et nytt tilbud ved høyskolen i byen som utarbeides sammen med næringslivet i nabokommunene, eller et kompetansesenter som bør se dagens lys i en av nabokommunene til byen som utspring av næringsaktiviteten her. Osv. For å bygge tillit og felles interesser, er det viktig at strategien for utvikling av regionen er tydelig på hvordan regionen samlet sett vil sette kraft bak å få realisert slike viktig lokale utviklingstiltak.

Tillit + felles interesser = samhandling: Oppsummering og tilnærming

Oppsummert kan vi si at tillit/selvbildet til aktørene, grunnmuren som ligger i stedskvalitetene, mål for deltakelsen i byregionprogrammet, viljen til å definere ulike roller for kommunene i regionen og ønsket om å sette regional kraft bak lokale utviklingstiltak utgjør noen strategiske perspektiver som bør virke styrende for hva som nå skal analyseres i fase 1 av byregionprogrammet.

Med dette som utgangspunkt, kan vi sette opp en 10-punktsliste for arbeidet i fase 1 og 2. De ti punktene kan flyttes på, men anses alle som viktige ingredienser for å danne et best mulig grunnlag for en strategi som raskest mulig gir konkrete resultater.

Fase 1:

10 punkt		Utdypning
1	Målanalyse	Bli enige om hva regionen konkret ønsker å oppnå gjennom Byregionprogrammet. Gjerne gjennom en underskrevet avtale.
2	Kartlegg stedskvaliteter	Lokalhistorie, næringsliv, kulturliv, utdanningstilbud, opplevelser osv. I hver kommune = regionen samlet sett Dette er en viktig del av beskrivelsen av den interne utviklingskraften i regionen
3	Økonomisk samspill	Hvordan foregår de økonomiske bevegelsene i regionen i dag?
4	Posisjonskart	Definer ulike roller for kommunene i utviklingen av regionen – basert på analyse av stedskvaliteter og økonomisk samspill

Fase 2:

10 punkt		Utdypning
5	Ekstern samfunnsanalyse	Basert på regionens kvaliteter: Hvilke utviklingstrekk i «storsamfunnet» kan regionen dra nytte av i sin utvikling (politikk, bransjeutvikling, trender etc)? Med andre ord: Hvilken ekstern utviklingskraft kan regionen dra nytte av? Mange regioner er avhengige av beslutninger hos myndigheter og større private aktører. Den eksterne samfunnsanalysen bør si noe om mulige utviklingstrekk på disse arenaene.
6	Målgruppeanalyse	Hvem må regionen mobilisere for å oppnå ønsket utvikling?
7	Forankring	Hos viktige utviklingsaktører som må være med i utviklingsarbeidet
8	Handlingsplan	1) Regionale utviklingstiltak og 2) utviklingstiltak i lokalsamfunnene

		som regionen setter inn samlet utviklingskraft for å realisere
9	Organisering og finansiering	Av tiltakene i handlingsplanen
10	Langsiktig utviklingsarbeid	Realisering av tiltakene i handlingsplanen, samt formidle kvaliteter og utvikling